

Raportti maakotkan, muuttohaukan, tunturihaukan sekä Oulun ja Lapin läänien merikotkien pesinnöistä vuonna 2019

Tuomo Ollila



Muuttohaukka pesällä. © Metsähallitus

Metsähallitus, Luontopalvelut
11.11.2019
Asianumero MH 6500/2019/06.00.01

Yleistä

Raportissa kerrotaan maakotkan, muuttohaukan, tunturihaukan ja Pohjois-Suomen (vanhat Oulun ja Lapin läänit) merikotkien pesintätuloksesta vuonna 2019.

Pesätarkastukset tehtiin käymällä pesällä yhden kerran pesimäkauden aikana poikasten ollessa rengastusikäisiä. Tämän lisäksi osalla reviereistä tehtiin tarkastuskäynti keväällä pesinnän alkuvaiheessa.

Parilla (asuttu reviiiri) tarkoitetaan reviiiriä, jolla on todettu rakennettu pesä tai pesintä.

Pesinnällä tarkoitetaan, että pesään on munittu tai siinä on todettu elävät tai kuolleet poikaset.

Tunnetuista maakotkan reviereistä tarkastettiin 91 prosenttia, merikotkan reviereistä 93 prosenttia, muuttohaukan reviereistä 69 prosenttia ja tunturihaukan reviereistä 80 prosenttia.

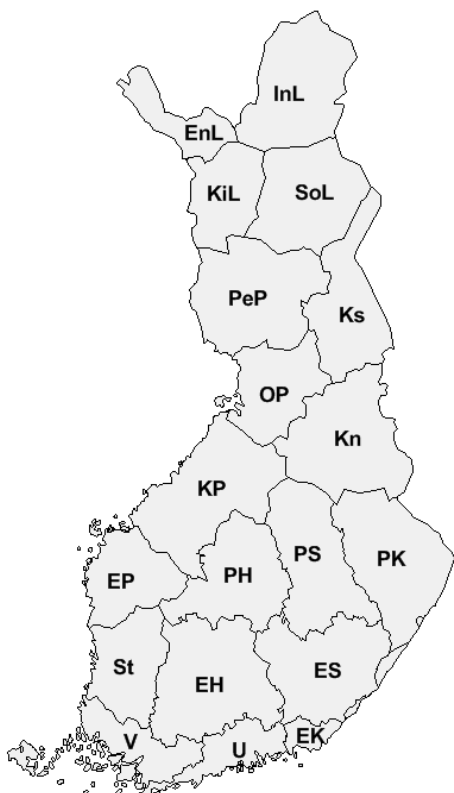
Maakotkan ja tunturihaukan pesintätulos oli hyvä, merikotkan keskimääräinen ja muuttohaukan huono.

Pesätarkastuksiin osallistui 43 rengastajaa, ja tietoja saatiin lisäksi noin 30 lintuharrastajalta ja muilta luonnossa liikkujilta. Vapaaehtoisten henkilöiden pesätarkastusten määrä on laskenut hieman aiemmista vuosista. Suurin syy vapaaehtoistyön vähenemiseen on helikopterien käytön lisääminen maakot-

kan pesätarkastuksissa. Tänä vuonna helikopterilla tarkastettiin lähes kaikki poronhoitoalueen maakotkan pesät, kaikkiaan noin 800 pesää, sekä lisäksi noin 300 maakotkan, merikotkan, tunturihaukan ja muuttohaukan pesää.

Uusia pesiä etsittiin lähinnä Metsähallituksen henkilökunnan toimesta.

Aiempien vuosien tapaan Metsähallitus maksoi ilmoitetusta aiemmin tuntemattomasta maa- ja merikotkan pesästä (merikotka Pohjois-Suomessa) 99 euron löytöpalkkion. Tänä vuonna palkkio on maksettu kaikkiaan 24 uudesta maa- ja merikotkan pesästä.



Kuva 1. Kartta eliömaantieteellisestä jaosta.

Maakotka

Kannan koko ja levinneisyys

Maakotkan levinneisyys on edelleen selvästi pohjoinen, noin 90 prosenttia tunnetuista reviireistä sijaitsee poronhoitoalueella ja noin 80 prosenttia reviireistä vanhan Lapin läänin alueella. Kaikkiaan rekisterissä oli lokakuun 2019 lopussa 551 sellaista maakotkareviiriä, joilla on 1970-luvun alun jälkeen todettu ainakin kerran merkkejä maakotkan asumisesta. Vuosina 2015–2019 näistä on ollut ainakin kerran asuttuna 470 reviiriä ja pesintä on todettu 339:lla eri reviirillä. Pesivän maakotkakannan koko on 339–470 paria.

Vuoden aikana löytyi kahdeksan uutta maakotkareviiriä, joista vain yksi löytyi levinneisyyden eteläosista. Vanhoilta reviireiltä löytyi kaikkiaan 32 uutta vaihtopesää.

Lähes kaikki maakotkan pesät ovat puussa ja lähes aina männyssä, muutama pesä on kuusessa, haavassa tai koivussa. Kalliopesiä on todettu kaikkiaan 14 eri reviirillä.

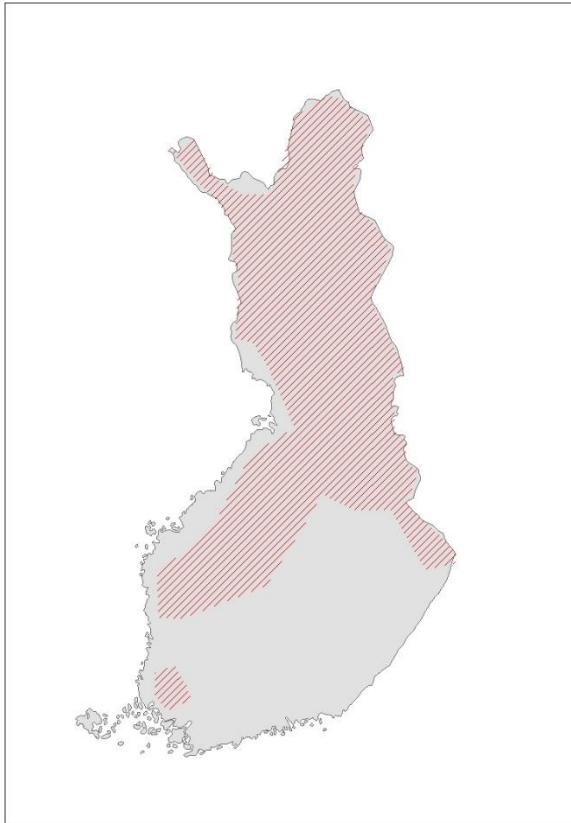
Pesimätulos 2019

Maakotkan pesintätulos oli yksi koko seurantahistorian parhaimpia. Tulos oli hyvä koko esiintymisalueella.

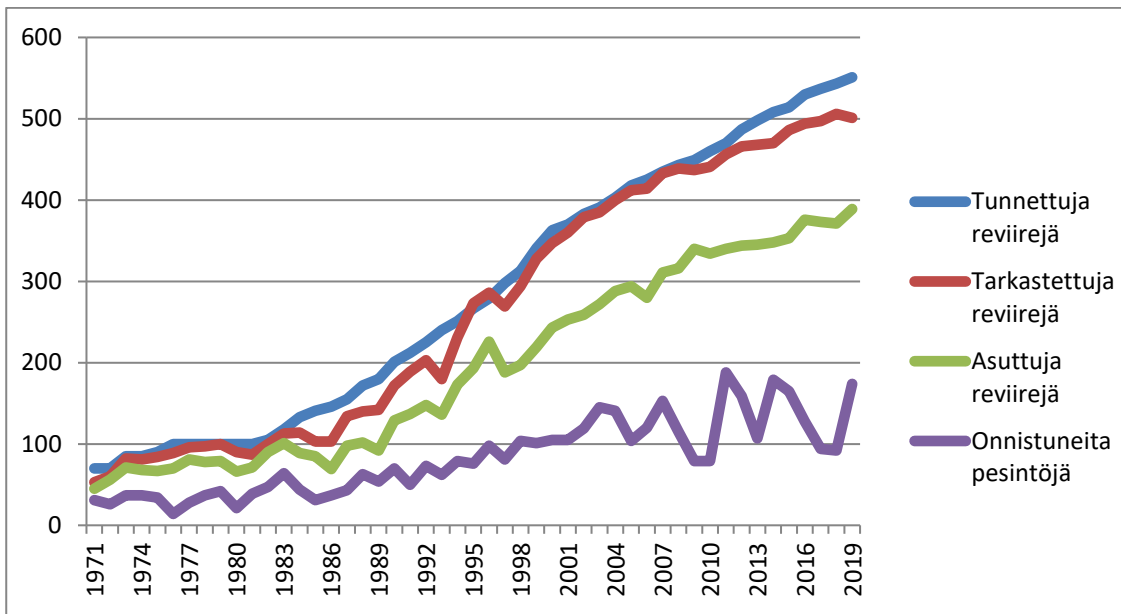
Parempi ravintotilanne (runsastuneet kanalintukannat ja osalla aluetta myös jäniksiä oli aiempia vuosia enemmän) oli varmaan tärkein syy hyvään pesintätulokseen.

Asuttuja reviirejä todettiin kaikkiaan 389, onnistuneita pesintöjä oli 174 ja niissä todettiin kaikkiaan 211 rengastusikäistä poikasta.

Rengastusikäisiä poikasia/onnistunut pesintä oli 1,21 ja poikasia/asuttu reviiri 0,54. Vastaavat keskiarvot ajanjaksolta 1971–2019 ovat 1,20 ja 0,54.



Kuva 2. Maakotkan levinneisyys vuonna 2019.



Kuva 4. Maakotkan tarkastetut reviirit, parit ja onnistuneet pesinnät 1971–2019.

Taulukko1. Maakotkan pesintätulos eliömaakunnittain vuonna 2019. Ensimmäisissä sarakkeissa ovat eliömaantieteelliset alueet ja kahdessa viimeisessä yhteismäärät vuosina 2019 ja 2018.

	EnL	InL	KiL	SoL	PeP	Ks	OP	Kn	KP	EP	PH	PS	PK	St	V	Yh- teensä 2019	Yh- teensä 2018
Reviirit																	
Tunnettuja reviierejä	21	96	62	93	84	67	38	29	27	9	16	0	7	1	1	551	544
Asuttuna viiden viimeisen vuoden aikana	16	80	48	85	72	61	32	21	24	9	14	0	6	1	1	470	465
Pesintä viiden viimeisen vuoden aikana	12	48	33	60	52	49	28	16	21	6	7	0	5	1	1	339	330
Asumaton viiden viimeisen vuoden aikana	5	16	14	8	12	6	6	8	3	0	2	0	1	0	0	81	79
Tarkastettuja reviierejä	21	84	57	86	80	62	31	24	24	9	16	0	5	1	1	501	507
Pesää rakennettu	7	33	21	34	37	33	11	2	6	3	4	0	2	1	0	194	266
Asuttu reviiiri ilman tunnettua pesää	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Pareja (asuttu reviiiri)	13	59	39	74	66	61	27	12	19	6	8	0	3	1	1	391	371
Pesintä																	
Pesintöjä yhteensä	6	26	18	40	29	28	16	10	13	3	4	0	3	0	1	197	105
Epäonnistuneita pesintöjä	1	4	2	5	4	3	1	0	1	1	0	0	0	0	0	22	13
Onnistuneita pesintöjä	5	22	16	35	25	25	15	10	12	2	4	0	3	0	1	175	92
Rengastusikäisiä poikasia	5	25	17	45	29	33	17	14	15	2	4	0	4	0	1	211	108
Kahden poikasen pesiä	0	3	1	10	4	8	2	4	3	0	0	0	1	0	0	36	16
Poikasia/onnistunut pesintä	1,00	1,14	1,06	1,29	1,16	1,32	1,13	1,4	1,25	1,00	1,00	0,00	0,00	0,00	1,00	1,21	1,17
Poikasia/pari	0,38	0,42	0,44	0,61	0,44	0,54	0,63	1,17	0,79	0,33	0,50	0,00	1,33	0,00	1,00	0,54	0,29
Rengastettu																	
Rengastetut																145	82
Värirenkastetut																121	79
Prosentteina																	
Pareja tarkastetuista	62	70	68	86	83	98	87	50	79	67	50	0	60	100	100	78	73
Onnistuneita pesintöjä asutuista	38	37	41	47	38	41	56	83	63	33	50	0	100	0	100	45	25
Epäonnistuneita pesintöjä asutuista	8	7	5	7	6	5	4	0	5	17	0	0	0	0	0	6	4
Onnistuneita pesintöjä tarkastetuista	24	26	28	41	31	40	48	42	50	22	25	0	60	0	100	35	18
Tarkastettuja tunnetuista reviiereistä	100	88	92	92	95	93	82	83	89	100	100	0	71	100	100	91	93

Muuttohaukka

Kannan koko ja levinneisyys

Muuttohaukan levinneisyysalue käsittää Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan. Tämän lisäksi yksittäisiä revii-rejä on Kainuussa, Keski-Pohjanmaalla ja Pohjois-Karjalassa. Rekisterissä oli lokakuun lopussa 2019 yhteensä 435 sellaista muuttohaukkareviiriä, joilta on tietoja haukkojen asumisesta 1970-luvun alun jälkeen. Näistä 317 reviiiriä on ollut asuttuna ainakin kerran vuosina 2015–2019. Pesintä on todettu samana ajanjaksona 277 reviiirillä. Pesivien muuttohaukkojen määrä on 277–317 paria.

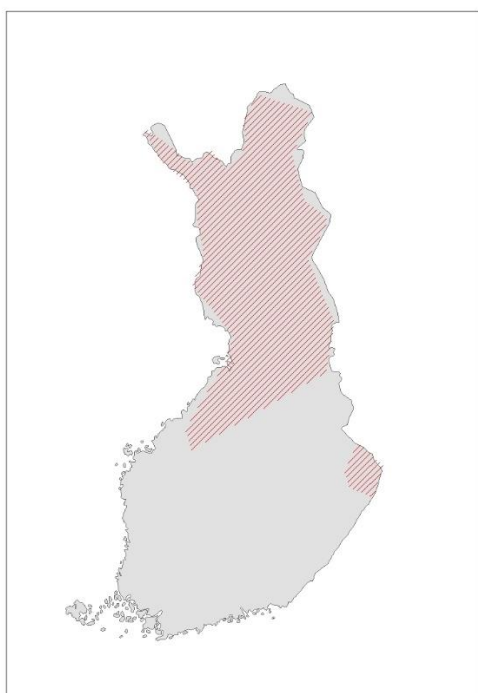
Vuoden aikana löytyi yhdeksän uutta muuttohaukkareviiriä, kaikki ne löytyivät vanhalta levinneisyys-alueelta.

Suurin osa Suomen muuttohaukoista pesii aapasoilla, kalliopesiä on todettu seurannan aikana 57:llä eri reviiirillä Lapin tunturialueella ja Koillismaalla. Puupesintöjä todetaan lisääntyvässä määrin, ja vuo-sien aikana sellainen on todettu noin neljäkymmenellä eri reviiirillä kalasääsken, merikotkan, maa-kotkan tai korpin rakentamissa pesissä. Kerran pesintä on todettu myös suon laidalle puuhun laite-tussa pesälaatikossa.

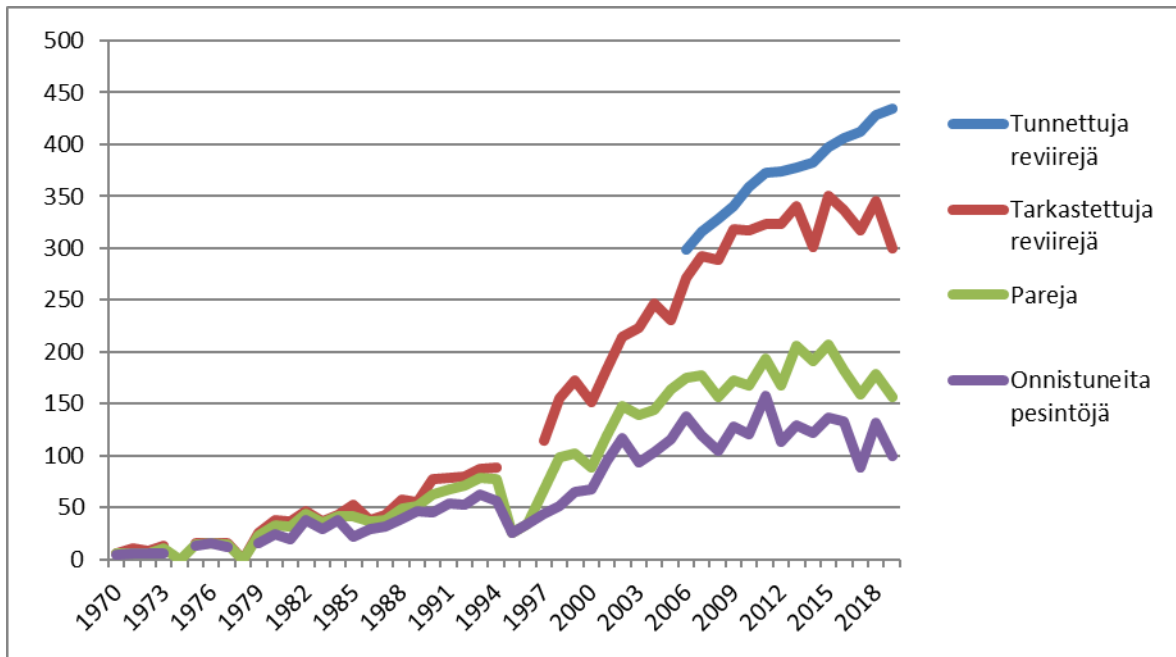
Pesintätulos 2019

Pesintätulos oli huono. Pesinnän alkuun sattuneet sateiset ja kylmät säät aiheuttivat aloitettujen pe-sintöjen keskeytymisiä tai pesintää ei edes aloitettu.

Asuttuja reviiirejä oli kaikkiaan 157. Pesintä onnistui 100 reviiirillä ja rengastusikäisiä poikasia todettiin 211. Poikasia/onnistunut pesintä oli 2,11 ja poikasia/pari 1,34. Vastaavat keskiarvot ajanjaksolla 1970–2019 ovat 2,28 ja 1,72.



Kuva 5. Muuttohaukan levinneisyys vuonna 2019.



Kuva 7. Muuttohaukan tarkastetut reviirit, parit ja onnistuneet pesinnät 1970–2019.

Taulukko 2. Muuttohaukan pesintätulos eliömaakunnittain vuonna 2019. Ensimmäisissä sarakkeissa ovat eliömaantieteelliset alueet ja kahdessa viimeisessä yhteismäärät vuosina 2019 ja 2018.

	EnL	InL	KiL	SoL	PeP	Ks	OP	Kn	KP	EP	PK	Yhteensä 2019	Yhteensä 2018
Reviirit													
Tunnettuja revierejä	28	32	53	123	57	43	67	12	15	2	3	435	428
Asuttuna viiden viimeisen vuoden aikana	21	27	36	83	42	30	54	10	12	0	2	317	323
Pesintä viiden viimeisen vuoden aikana	19	19	29	73	35	29	53	9	10	0	1	277	275
Asumaton viiden viimeisen vuoden aikana	7	5	17	40	15	13	13	2	3	2	1	118	105
Tarkastettuja revierejä	22	9	40	69	50	29	56	8	14	1	2	300	346
Asuttu reviiri, emo+t reviiirillä	1	2	2	3	6	2	6	2	4	0	0	28	27
Asuttu reviiri, pesäkuoppa	1	0	2	1	4	1	0	0	0	0	0	9	10
Asuttu reviiri, ei pesintää	2	2	4	4	10	3	6	2	4	0	0	37	37
Pareja	12	8	14	34	28	20	26	4	10	0	1	157	179
Pesintä													
Pesintöjä yhteensä	10	6	10	30	18	17	20	2	6	0	1	120	142
Haudonta	1	2	0	3	1	1	0	0	0	0	0	8	1
Epäonnistuneita pesintöjä	0	0	1	2	4	3	1	0	0	0	1	12	9
Onnistuneita pesintöjä	9	4	9	25	13	13	19	2	6	0	0	100	132
Rengastusikäisiä poikasia	20	8	17	54	22	33	40	5	12	0	0	211	325
Poikasia/onnistunut pesintä	2,22	2	1,89	2,16	1,69	2,54	2,11	2,50	2,00	0	0	2,11	2,46
Poikasia/pari	1,67	1,00	1,21	1,59	0,79	1,65	1,54	1,25	1,20	0	0	1,34	1,82
Rengastettu													
Rengastetut	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	156	220
Väirengastetut	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0
Prosentteina													
Pareja tarkastetuista	55	89	35	49	56	69	46	50	71	0	50	52	52
Onnistuneita pesintöjä asutuista	75	50	64	74	46	65	73	50	60	0	0	64	74
Epäonnistuneita pesintöjä asutuista	0	0	25	50	40	0	17	0	0	0	0	32	24
Onnistuneita pesintöjä tarkastetuista	41	44	23	36	26	45	34	25	43	0	0	33	38
Tarkastettuja tunnetuista reviereistä	79	28	75	56	88	67	84	67	93	50	67	69	81

Merikotka, Pohjois-Suomi

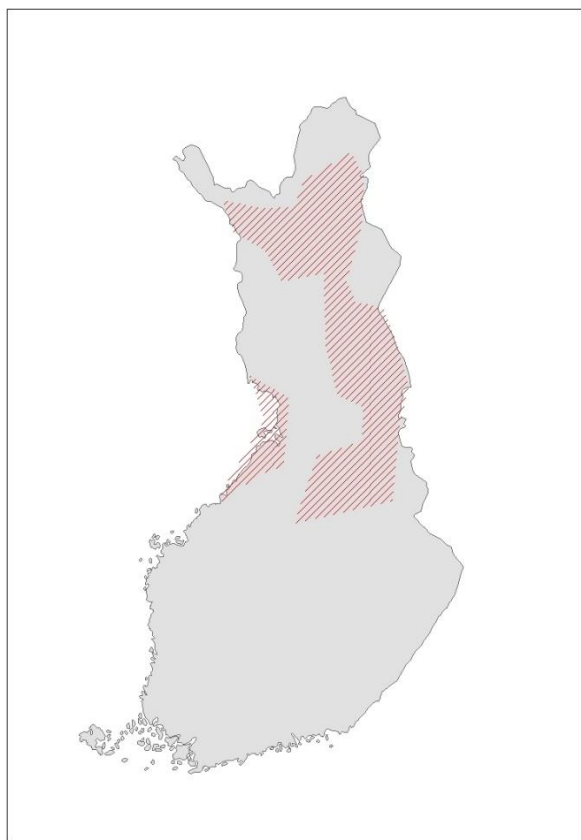
Kannan koko ja levinneisyys

Pohjois-Suomessa tunnetaan lokakuun lopussa 2019 kaikkiaan 147 sellaista merikotkareviiriä, joilla on vuoden 1977 jälkeen ollut merkkejä merikotkien asumisesta. Näistä 136 reviiriä on ollut asuttuna ainakin kerran vuosina 2015–2019, ja pesintä on todettu samana aikana 124:llä eri reviirillä. Pohjois-Suomen pesivän merikotkakannan koko on 124–136 paria.

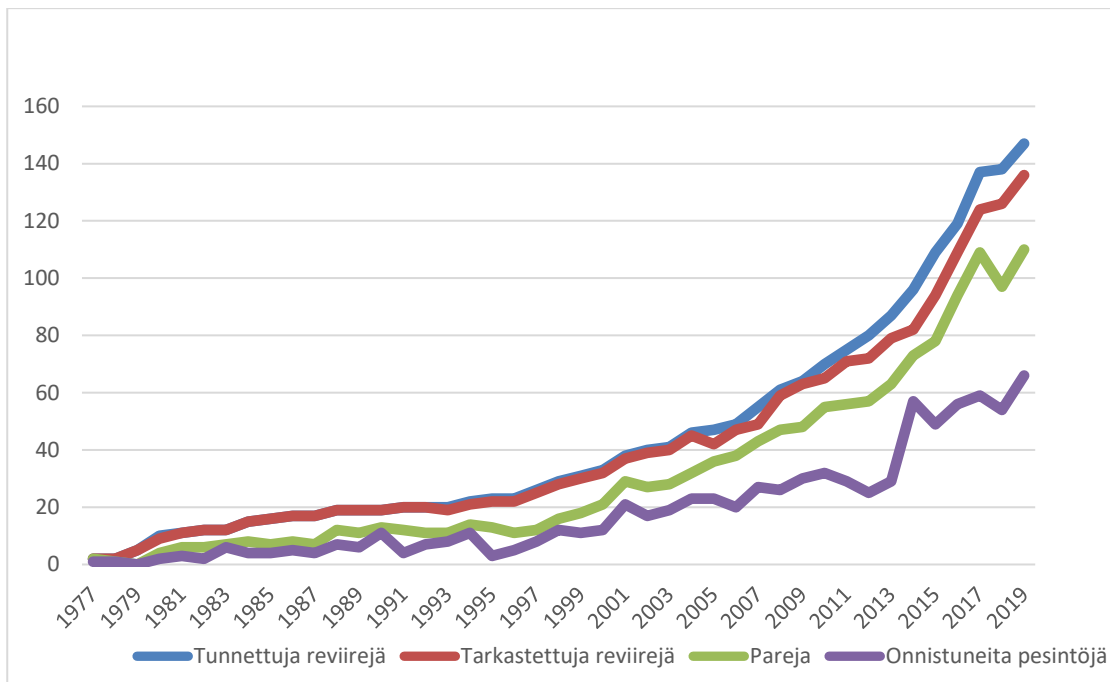
Vuoden aikana löytyi yhdeksän uutta merikotkareviiriä ja 20 uutta pesää vanhoilta reviireiltä. Merikotkien esiintymisalue laajenee, ja lähivuosina uusia reviirejä löydetään vielä nyt tyhjiltä alueilta Etelä- ja Länsi-Lapista.

Pesintätulos 2019

Pesintätulos oli keskinkertainen ja vaihtelu alueiden välillä suurta. Pohjoisimmassa Lapissa pesintätulos oli huono ja Kainuussa sekä Kuusamossa vastaavasti erittäin hyvä. Tarkastetuista reviireistä asuttuja oli 110 ja onnistuneita pesintöjä 66. Rengastusikäisiä poikasia todettiin kaikkiaan 92. Poikasia/onnistunut pesintä oli 1,39 ja poikasia/pari 0,84. Vastaavat keskiarvot ajanjaksolta 1977–2019 ovat 1,41 ja 0,85.



Kuva 8. Merikotkan levinneisyys Pohjois-Suomessa vuonna 2019.



Kuva 10. Merikotkan tarkastetut reviirit, parit ja onnistuneet pesinnät Pohjois-Suomessa 1977–2019.

Taulukko 3. Merikotka pesintätulos eliömaakunnittain Oulun ja Lapin lääneissä vuonna 2019. Ensimmäisissä sarakkeissa ovat eliömaantieteelliset alueet ja kahdessa viimeisessä yhteismäärät vuosina 2019 ja 2018.

	EnL	InL	SoL	KiL	PeP	Ks	OP	Kn	KP	Yhteensä 2019	Yhteensä 2018
Reviirit											
Tunnettuja reviirejä	5	9	60	4	7	29	19	7	7	147	138
Asuttuna viiden viimeisen vuoden aikana	5	8	57	4	7	23	18	7	7	136	125
Pesintä viiden viimeisen vuoden aikana	4	7	53	4	6	23	14	7	6	124	112
Asumaton viiden viimeisen vuoden aikana	0	1	3	0	0	6	1	0	0	11	13
Tarkastettuja reviirejä	5	7	57	4	7	26	18	6	6	136	126
Pesää rakennettu	3	5	18	1	3	2	2	1	0	35	32
Asuttu reviiri ilman tunnettua pesää	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Pareja	4	9	48	4	7	19	9	5	5	110	98
Pesintä											
Pesintöjä yhteensä	1	4	30	3	4	17	7	4	5	75	66
Epäonnistuneita pesintöjä	1	1	3	1	0	1	0	1	1	9	12
Onnistuneita pesintöjä (poikaset)	0	3	27	2	4	16	7	3	4	66	54
Poikasia (iso + pieni)	0	3	34	2	5	26	9	5	8	92	73
Poikasia/onnistunut pesintä	###	1,00	1,26	1,00	1,25	1,63	1,29	1,67	2,00	1,39	1,35
Poikasia/pari	0,00	0,33	0,71	0,50	0,71	1,37	1,00	1,00	1,60	0,84	0,74
Reviirit											
Pareja tarkastetuista	80	129	84	100	100	73	50	83	83	81	78
Onnistuneita pesintöjä asutuista	0	33	56	50	57	84	78	0	80	60	55
Epäonnistuneita pesintöjä asutuista	25	11	6	25	0	5	0	0	20	8	12
Onnistuneita pesintöjä tarkastetuista	0	43	47	50	57	62	39	50	67	49	43
Tarkastettuja tunnetuista reviireistä	100	78	95	100	100	90	95	86	86	93	91

Tunturihaukka

Kannan koko ja levinneisyys

Tunturihaukan levinneisyysalue käsittää pohjoisimman Lapin tunturialueet eikä levinneisyydessä ole tapahtunut isoja muutoksia viimeisen sadan vuoden aikana. Rekisterissä on lokakuun lopussa 2019 kaikkiaan 49 sellaista tunturihaukkareviiriä, joilla on ollut merkkejä tunturihaukkojen asumisesta tarkastushistorian aikana. Näistä 28 on ollut asuttuna vuosina 2015–2019. Pesintä on todettu vastaavana aikana 22 eri reviirillä.

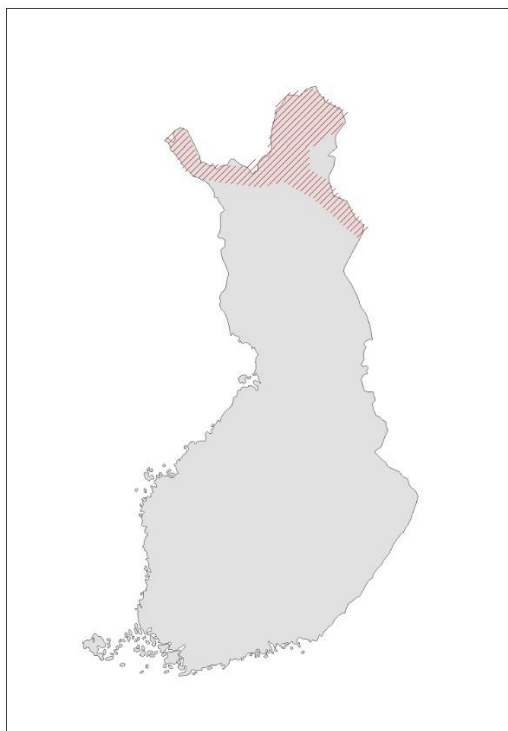
Pesivän kannan koko on 22–28 paria.

Lähes kaikki Suomen tunturihaukat pesivät kalliolla; puupesintä on todettu yhdeksällä eri reviirillä joko korpin, maakotkan tai piekanan rakentamassa pesässä.

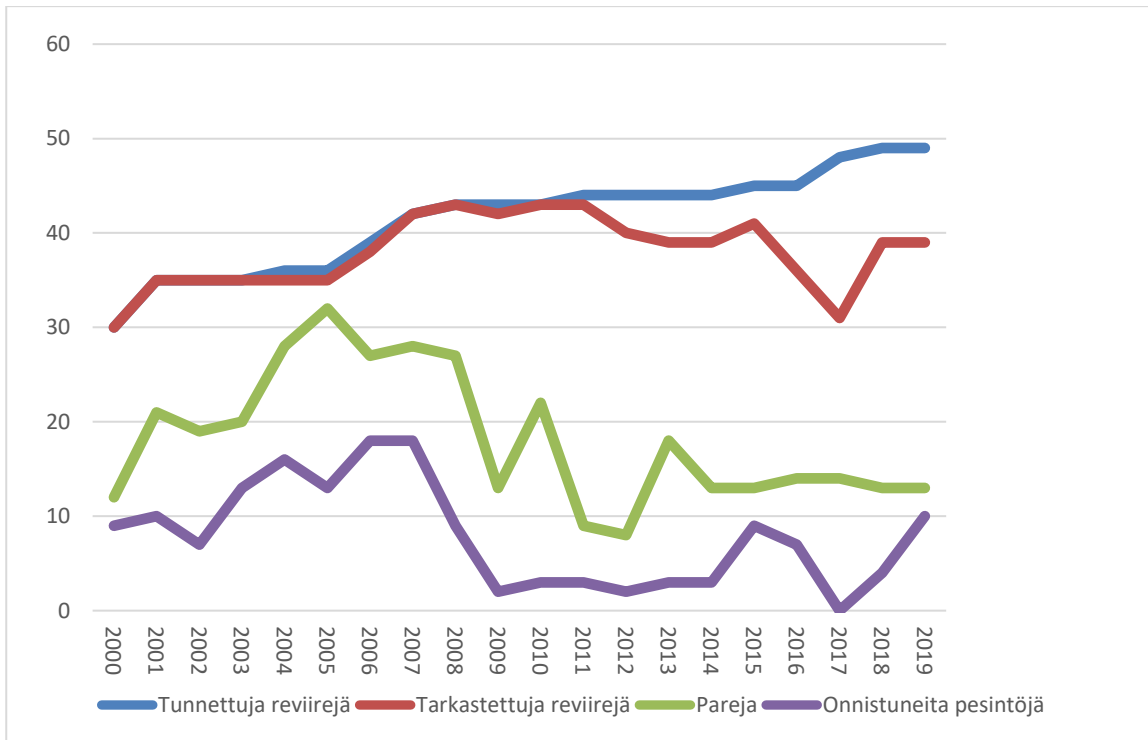
Pesintätulos 2019

Tunturihaukkojen pesintätulos oli hyvä, ja vain kerran vuoden 2008 jälkeen tulos on ollut samalla tasolla. Tarkastuksissa todettiin 13 asuttua reviiriä ja kymmenen onnistunutta pesintää ja niissä yhteensä 26 poikasta. Myöhemmin syksyllä ilmoitettiin havainto yhdestä lentopoikasesta, joten ilmeisesti jossain on ollut vielä ainakin yksi tuntematon poikaspesä. Riekkoja oli aiempia vuosia enemmän ja se on edesauttanut hyvää pesintätulosta.

Poikaisia onnistunut/pesintä oli 2,60 ja poikasia/ asuttu reviiri 2,00. Vastaavat luvut ajanjaksolla 2000–2019 ovat keskimäärin 2,54 ja 1,15.



Kuva 11. Tunturihaukan levinneisyys Suomessa.



Kuva 12. Tunturihaukan tarkastetut reviirit, parit ja onnistuneet pesinnät 2000–2019.

Taulukko 4. Tunturihaukan pesintätulos kunnittain vuonna 2019.

	Enontekiö	Inari	Utsjoki	Muu	Yhteensä 2019	Yhteensä 2018
Reviirit						
Tunnettuja reviirejä	10	19	17	3	49	49
Asuttuna viiden viimeisen vuoden aikana	7	8	12	1	28	27
Pesintä viiden viimeisen vuoden aikana	4	8	10	0	22	16
Asumaton viiden viimeisen vuoden aikana	3	11	5	2	21	22
Tarkastettuja reviirejä	9	13	15	2	39	39
Emo(t) reviirillä	1	1	1	0	3	9
Pareja	2	5	6	0	13	13
Pesintä						
Pesintöjä yhteensä	1	4	5	0	10	4
Epäonnistuneita pesintöjä	0	0	0	0	0	0
Onnistuneita pesintöjä	1	4	5	0	10	4
Rengastusikäiset poikaset	2	11	13	0	26	7
Poikasia/onnistunut pesintä	0,00	0,00	2,60	0,00	2,60	1,75
Poikasia/pari	1	2,20	2,17	0,00	2,00	0,54
Prosentteina						
Pareja tarkastetuista	22	38	40	0	33	33
Onnistuneita pesintöjä asutuista	0	0	83	0	77	31
Epäonnistuneita pesintöjä asutuista	0	0	0	0	0	0
Onnistuneita pesintöjä tarkastetuista	11	31	33	0	26	10
Tarkastettuja tunnetuista reviireistä	90	68	88	67	80	80

Kiitokset kaikille pesätarkastuksiin osallistuneille vapaaehtoisille, nimeltä mainituille sekä kaikille muille tarkastus- ja suojeletyöhön osallistuneille!

Maakotka: Antero Autio, Antti Leinonen, Antti Pöllänen, Ari Lyytikäinen, Ari Rivasto, Ari-Pekka Auvinen, Arto Komulainen, Jaakko Junikka, Jani Pihlman, Jani Suua, Jani Vuorus, Janne Moilanen, Jarmo Ahtinen, Jouni Lamminmäki, Juha Haikola, Jukka-Pekka Taivalmäki, Jyrki Mäkelä, Jyrki Savolainen, Kai Leppimäki, Kalevi Tunturi, Kari Ketola, Matti Suopajärvi, Mikko Hänninen, Olli Neulaniemi, Olli-Pekka Karlin, Pekka Peltoniemi, Pertti Koskimies, Raimo Koskenkorva, Risto Sulkava, Seppo Ojala, Seppo Vähätalo, Sven Jungell, Tuomo Puutio, Turo Tuomikoski, Veikko Korhonen ja Vesa Hyyryläinen.

Muuttohaukka: Antero Autio, Antti Pöllänen, Ari-Pekka Auvinen, Erik Saarnio, Esko Pasanen, Hannu Tunturi, Ilmari Häkkinen, Inga Kujala, Ismo Kreivi, Jani Suua, Jani Vuorus, Jarmo Ahtinen, Juha Lohela, Jyrki Mäkelä, Kai Pynssi, Kalevi Tunturi, Markku Hukkanen, Matti Suopajärvi, Olli-Pekka Karlin, Pekka Nyman, Pekka Paarman, Pekka Peltoniemi, Pekka Pouttu, Pertti Koskimies, Pirkka Aalto, Seppo Vähätalo, Susanna Tuomainen, Veli-Matti Korpimäki, Vesa Hyyryläinen ja Ville Jänntti.

Merikotka: Ari-Pekka Auvinen, Jani Suua, Jarmo Ahtinen, Jouni Lamminmäki, Jyrki Mäkelä, Kai Leppimäki, Markku Hukkanen, Matti Suopajärvi, Olli-Pekka Karlin, Pekka Peltoniemi, Seppo Vähätalo, Tuomo Puutio, Veijo Nissilä ja Vesa Hyyryläinen.

Tunturihaukka: Pertti Koskimies.